

HISTOEBRE. Materials per a la didàctica de la història a les Terres de l'Ebre. Projecte didàctic per treballar l'entorn proper a l'àrea de ciències socials mitjançant l'ús educatiu de les TIC

Ferran Grau, Victòria Almuni

La idea inicial d'elaborar una pàgina web relacionada amb la història de les terres de l'Ebre (TE) sorgeix a partir d'una proposta que els autors d'aquest escrit proposem a la Delegació Territorial d'Educació del territori. Després de diferents reflexions, pensem que podem convertir aquesta idea en el punt de partida d'un projecte pedagògic més ampli i global que permeti la formació del nostre alumnat en la realitat de les Terres de l'Ebre, sense perdre de vista la vinculació permanent entre el proper i el llunyà, el local i el global.

El treball del curs 2007-08,¹ a part de reportar una quantitat important de material treballat a diferents nivells, ens porta a establir la proposta en dos àmbits d'actuació estretament vinculats, pàgina web i EVEA, que presentem més avall. És evident que tant la pàgina web com la plataforma d'aprenentatge poden ser ampliables amb la incorporació d'altres disciplines. En aquest sentit, pot prendre un caire interdisciplinari i transdisciplinari que permeti treballar eixos transversals.

La nostra tesi de partida ha estat la constatació que en el territori es dona el triple fenomen següent:

- Poca motivació de l'alumnat envers els continguts històrics i les metodologies tradicionals.
- Baix nivell de coneixement del territori, del seu patrimoni i de la seva història per part de l'alumnat i d'un sector del professorat.
- Escassa utilització educativa de les TIC a les aules de secundària.

1. Durant aquell curs els dos impulsors del projecte vam disposar d'una reducció de mitja jornada cadascú per desenvolupar-lo. Des de llavors mateix vam formar un grup de treball disposat a elaborar material, grup que continua treballant de manera regular en format seminari de 40 hores de duració mentre acaba de perfilar la plataforma Moodle i la pàgina web que s'ha de presentar oficialment aquest any 2009.

A part dels autors d'aquestes ratlles, el grup està format per Manolo Bobes, Empar Gili, Ivone Sario, Pilar Vidal, Carlos Perales, Begoña i Maite Sanmartín.

1. Les finalitats principals del projecte

Les finalitats educatives del projecte són les següents:

- Que l'alumnat de les nostres aules arribi a proposar alternatives de present i de futur tot partint del coneixement, la interpretació, la crítica i la valoració del seu passat històric i patrimonial, des d'una posició de ciutadà actiu (socialment competent) de les Terres de l'Ebre, però també de Catalunya, Espanya i el món.
- Que l'alumnat i el professorat tinguin una plataforma de referència vàlida i potent on acudir a l'hora de plantejar les seqüències d'ensenyament-aprenentatge que organitzen el seu esdevenir escolar.

El nostre model d'escola es basa en el constructivisme social i l'esperit crític i, des d'aquesta concepció i amb el material que estem creant, pretenem donar una informació que ajudi a entendre on som i què hi fem aquí, a formar alumnes interessats pel present i pel context on viuen. Díficilment podem pretendre que els nostres alumnes s'interessin per la història si no els interessa el present i nosaltres hem d'aconseguir que una part d'aquest interès estigui dedicat a la seva terra, la seva gent, el seu treball quotidià, les idees, els costums, les tradicions que hi conviuen... De la mateixa manera, pensem que sovint resulta complicat respectar la cultura i el patrimoni dels altres si abans no s'ha après a respectar la cultura i el patrimoni propis.

D'altra banda intentem afavorir una plataforma de debat, integradora de projectes comuns, que sorgeixin tant de la iniciativa dels professors com de la iniciativa dels alumnes. En el projecte hi tenen cabuda des d'unitats didàctiques fins a treballs de recerca, des d'experiències escolars fins a experiències personals, etc. Tot en actualització i renovació constants. Trobem, per tant, que estem davant d'una proposta força integradora i equilibrada de coneixement.

Partim de la necessitat d'aplicar metodologies que produeixin un coneixement significatiu en l'alumne, que situïn l'alumne en un pla protagonista en ajudar-lo a convertir-se en responsable del seu propi aprenentatge i a reflexionar sobre el que fa, com ho fa i a quins resultats arriba. Es tracta de desenvolupar en ell capacitats d'autonomia, pensament crític, actituds col·laboratives i capacitat d'autoavaluació.

Així doncs, a l'hora de dissenyar les estratègies i activitats, partim de la base que el professor, quan emprarà el material que li oferim, ho farà a partir de la voluntat de:

- Integrar aquest material a la seva pràctica diària, escollint aquell que més s'adigui a la seva metodologia.
- Compartir (consensuar si s'escau) finalitats i objectius amb l'alumnat.
- Compartir conceptes, procediments i valors a treballar.
- Afavorir el treball en grup i col·laboratiu.
- Planificar temporalment les activitats pensant que l'alumne ha de tenir temps per reflexionar sobre el seu procés d'aprenentatge.
- Permetre a cada alumne seguir l'itinerari més adequat en cada moment a les seves característiques, les seves necessitats i els seus objectius.

- Potenciar la verbalització dels coneixements adquirits, mitjançant exposicions, debats...
- Potenciar l'expressió escrita dels coneixements adquirits emprant diferents tècniques lingüístiques: descripció, narració, explicació...
- Pensar que no es tracta de transmetre cultura, sinó d'ensenyar a interpretar-la.
- Pensar que la nostra voluntat és ajudar en la maduració personal de l'alumne, en la seva capacitat d'intervenir socialment i en el seu desenvolupament democràtic.

Pensem que la nostra proposta s'adequa al treball de diferents mètodes i dinàmiques proposats abans que nosaltres per gent com Zabala (2007), i més concretament en la matèria de ciències socials, com Benejam i Pagès (2002), Casas i altres (2005), etc.

Tal com dèiem, l'estratègia a emprar és la pàgina web (accessible a tothom) i un curs dins de la plataforma Moodle d'accés restringit i molta més complexitat estructural, metodològica i de continguts. Aquest curs està pensat per fomentar la interactivitat i el treball en xarxa entre professors i professor-alumne; això vol dir que hi haurà un curs restringit per al professorat del territori del qual en poden sorgir uns altres d'interns per a cada institut o per a petites xarxes d'instituts.

2. L'estructura de la pàgina web

L'estructura decidida de la pàgina web ha estat la següent:

- Nivell 1: presentació general del projecte.
- Nivell 2: catorze pàgines introductòries sobre els diferents períodes de la història a les Terres de l'Ebre. Ordenació cronològica.
- Nivell 3: diverses pàgines dedicades a diferents aspectes vinculats al contingut de les catorze pàgines introductòries. En aquestes pàgines, s'hi inclouen un fòrum, enllaços d'interès, recursos didàctics generals i activitats en línia.

L'estructura del curs Moodle que està fet pensant en el treball als instituts i com a complement ideal (fins i tot substitutiu!) dels llibres de text consta de:

- Pàgines temàtiques plantejades com a unitats, ordenades jeràrquicament per carpetes de treball.
- Possibilitat d'incloure-hi temes transversals (història de la dona, evolució de l'habitatge o de la cultura material...).
- Accés a la pàgina Moodle.
- Enllaços d'interès, recursos variats, tasques diverses, possibilitat de treball en grup, espais d'intercanvi... amb eines que permetin cercar, gestionar, analitzar i distribuir informació multimèdia interna o externa relacionada amb el projecte. Concebut a manera de portal corporatiu que contribueixi a la creació compartida de coneixement. Accés a repositoris de material.

A l'hora de pensar i elaborar els continguts i el material del projecte, els membres del grup hem tingut molt en compte, pel que fa a les fonts i el seu ús, que:

- Les fonts han d'ajudar l'alumnat a pensar i a construir coneixement històric. (Pagès i Santisteban).
- Es tracta de projectar el patrimoni en la societat en la qual s'insereix, donant al seu estudi dins les aules un valor més enllà d'allò purament conceptual, per situar-lo en l'àmbit del social i emocional/afectiu (Ballart).

I pel que fa al tipus d'activitats a potenciar:

- Integrar aquest material en la pràctica diària dels instituts de les TE. Procurar que s'adapti a diverses metodologies.
- Compartir finalitats, objectius i continguts amb l'alumnat.
- Afavorir el treball en grup i col·laboratiu.
- Potenciar activitats creatives que fomentin l'esperit crític i la consciència cívica.

Encara que estem en plena fase de creació i de comprovació de primers resultats, sembla que les perspectives són força interessants. Esperem, més endavant, poder parlar de resultats a partir d'uns bons criteris i instruments d'avaluació.

Bibliografia

- BENEJAM, P.; PAGÈS, J. (coord. 2002) *Enseñar y aprender ciencias sociales, geografía e historia en la educación secundaria*. Barcelona: ICE / HORSORI.
- BARDAVIO, A.; GONZÁLEZ, P. (2003) *Objetos en el tiempo. Las fuentes materiales en la enseñanza de las ciencias sociales*. Barcelona: ICE / HORSORI.
- CASAS, M. (coord. 2005) *Ensenyar a parlar i a escriure ciències socials. La justificació i l'argumentació en ciències socials. Competències bàsiques en la formació democràtica dels joves (educació primària i secundària)*. Barcelona: Associació de mestres Rosa Sensat.
- PAGÈS, J.; SANTISTEBAN, A. (1994) «Elements per a un ensenyament renovat de les Ciències Socials. Procediments amb fonts primàries i aprenentatge de la història». A : I Jornades de Didàctica de les Ciències Naturals i Socials al Baix Llobregat. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- ZABALA, A. (2007) *La práctica educativa. Com ensenyar*. Barcelona: Graó.